

Partyzanci oddziału ROAK-WiN Tadeusza Bednarskiego „Orła”, od lewej „Orzeł” „N.N.”, Czesław Fundowicz „Długi”.

Bednarski Tadeusz pseudonim „Orzeł” (ur. 10 grudnia 1924 roku w Garbatce) dowódca nielegalnej organizacji „WiN” działającej na terenie powiatu kozienickiego. Do 1939 mieszkał wraz z rodzicami w Garbatce, uczęszczając do szkoły podstawowej. W tym czasie należał do Związku Harcerstwa Polskiego. W okresie okupacji niemieckiej przebywał w rodzinnym domu, pomagając ojcu, trudniącemu się handlem. W 1941 jako były harcerz, wstąpił do organizacji konspiracyjnej – Związku Walki Zbrojnej. Pod koniec tego samego roku został aresztowany przez Niemców (gestapo) i wywieziony do obozu koncentracyjnego w Majdanku koło Lublina. Jesienią 1943 zbiegł z obozu i przybył do rodziny. Po niedługim czasie wyjechał w okolice Warszawy do krewnych i tam się ukrywał.

Wiosną 1944 r. Tadeusz Bednarski wstąpił do Armii Krajowej (AK) do oddziału pod dowództwem Mariana Bernaciaka pseudonim „Orlik”, który działał na terenie województwa warszawskiego, lubelskiego i kieleckiego. Po wyzwoleniu tych terenów przez Armię Radziecką, powrócił do rodzinnej wsi. Tam zorganizował z byłych członków AK oddział liczący 18 osób, który działał w ramach nielegalnej organizacji NIE a później DSZ (Delegatura Sił Zbrojnych). Pełnił funkcję dowódcy placówki, a następnie patrolu w Garbatce. W niedługim czasie jego oddział podporządkował się pod dowództwo Molendy Władysława pseudonim „Grab”. Pełnił wówczas funkcję dowódcy kompanii bojowej, miał na stałe 39 osób, z którymi dokonywał napadów na posterunki Milicji Obywatelskiej (MO), funkcjonariuszy MO, żołnierzy Armii Radzieckiej, członków Polskiej Partii Robotniczej (PPR) i innych urzędników państwowych. Przy planowaniu i realizacji akcji zbrojnych współdziałał z innymi oddziałami działającymi na terenie powiatu kozienickiego.

Jedną z takich akcji miał miejsce w maju 1945 r., miesiącu, który był okresem największej aktywności zbrojnej partyzantów kapitana „Graba” (dowódcami pododdziałów byli: st. sierż. Tadeusz Bednarski, Stefan Osiński ps. „Stały”, Stanisław Małkiewicz ps.

„Jastrząb”; z „Grabem” również ściśle współpracowała około dwudziestoosobowa grupa Jana Kępińskiego ps. „Jastrząb”). Z ich udziałem została przeprowadzona akcja, która ukazała siłę i możliwości reagowania podziemia na politykę represji (mającą znamiona terroru wymierzonego w określone środowiska). W nocy z 5 na 6 maja partyzanci kapitana „Graba” (około 70 osób) wspólnie z oddziałem Narodowych Sił Zbrojnych ppor. Jerzego Radzika ps. „Socha” opanowali Kozienice. Z aresztu MO uwolniono 8 osób. Próba zdobycia Powiatowego Urzędu Bezpieczeństwa Publicznego (PUBP) nie udała się. Na podkreślenie zasługuje fakt, że w czasie strzelaniny zginął, i to raczej przypadkowo, jeden żołnierz Armii Czerwonej. Według znanych źródeł, partyzanci nie ponieśli strat. Wśród milicjantów również nie było ofiar śmiertelnych (pomimo zbrojnego opanowania siedzib Milicji Obywatelskiej).

1946 rok. Kadra Dowódca Związku Zbrojnej Konspiracji, dowodzonego przez mjr. Franciszka Jerzego Jaskulskiego "Zagończyka". Siedzą od lewej: Włodzimierz Kozłowski "Orion", Feliks Mazurek "Furmański", kpt. Czesław Niedbała "Marek", Jerzy Buzon "Jur", Zenon Ochal "Jastrząb", **Tadeusz Bednarski "Orzeł"**. Leżą od lewej: Józef Zagożdżon "Kruk" i NN "Orzeł".

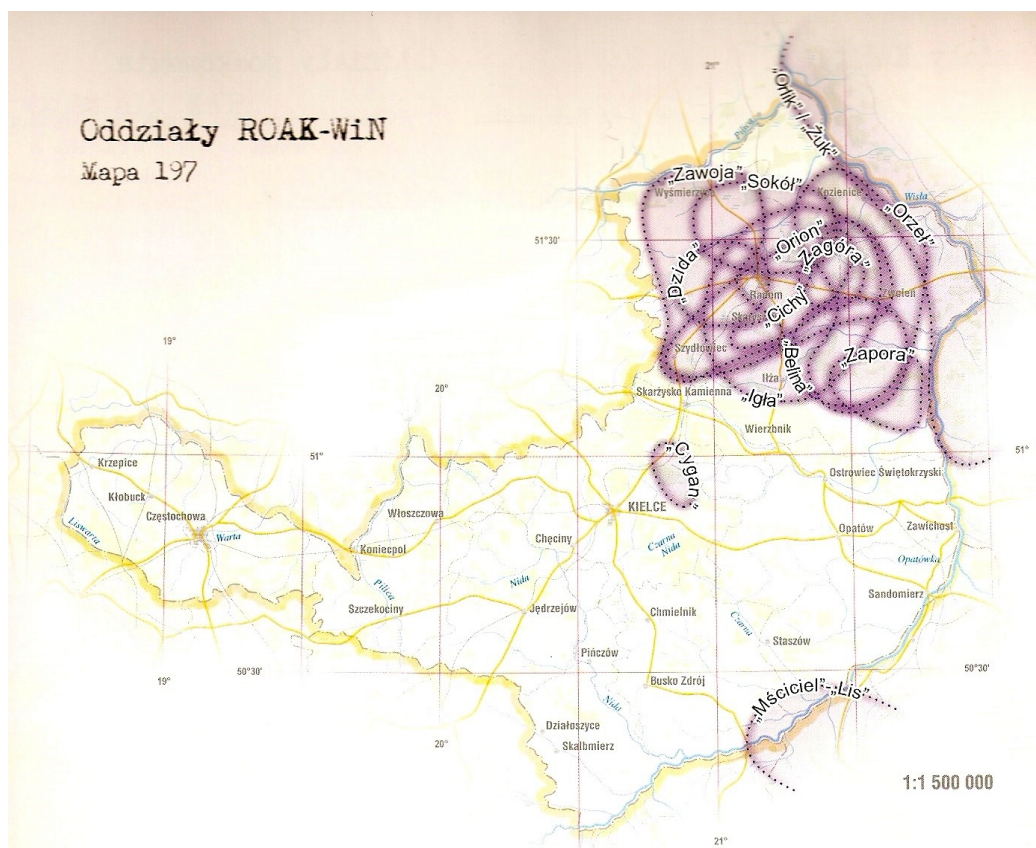
27 maja 1945 r. rozpoczęły się plany „rozładowania lasów” i ujawnienia żołnierzy działających w podziemiu. Efektem lokalnego porozumienia władz komunistycznych i organizacji narodowo-wyzwoleńczych było ujawnienie się większości członków zgrupowania kpt. „Graba” w czerwcu 1945 r.

Postawa „leśnych” wobec ujawniania się i zdawania broni nie była jednak jednolita. Wielu wyrażało obawy, co do intencji władzy komunistycznej, obawiano się również wznowienia prześladowań. Jedną z takich osób był właśnie Tadeusz Bednarski. Postanowił nawiązać ściślejszy kontakt z jednym z dowódców partyzanckich działających po drugiej stronie Wisły kpt. Marianem Bernaciakiem ps. „Orlik” (patrole bojowe kpt. „Orlika” w 1945 r. często gościły w Puszczy Kozienickiej). Podporządkowanie się kpt. „Orlikowi” zaowocowało utrzymaniem przez „Orla” grupy partyzanckiej oraz siatki konspiracyjnej (co prawda już nie tak licznej) na obszarze Pionki - Dęblin - Zwolen.

Od sierpnia 1945 roku z chwilą powstania „WiN” duża ilość byłych żołnierzy „Graba” i „Orlika” przechodziła do „Orla”. Jesienią 1945 i wiosną 1946 grupa „Orla” liczyła już około 200 członków. W tym okresie nastąpiła reorganizacja poszczególnych grup w ramach nielegalnej organizacji „WiN”.

W styczniu 1946 roku „Orzeł” został komendantem obwodu kozienickiego WiN-u podległemu Inspektorowi Kielecko-Radomskiemu, którego komendantem był Jaskulski Franciszek pseudonim „Zagończyk”.

Oddziały ROAK-WiN i obszar ich działalności I.1946 - 25.IV.1947 na Kielecczyźnie (w tym oddziale „Orła”).

Źródło: *Atlas polskiego podziemia niepodległościowego...*, s. 283 (mapa 197).

Od tego samego czasu część organizacji oraz poszczególne bojówki, patrole i placówki (m.in. w Jedlni-Letnisko, Pionkach i Bartodziejach) zostały podporządkowane „Orłowi”. W okresie 1946 roku organizacja „WiN” pod dowództwem „Orła” zwiększyła się do 390 osób.

Do września 1946 roku organizacja pod dowództwem „Orła”, z którą brał bezpośredni udział, dokonała 27 napadów, chcąc wyrzucić na władzach zmianę postępowania. Wśród tych przedsięwzięć miały miejsce m.in. ataki na MO, funkcjonariuszy UB oraz żołnierzy radzieckich i Służbę Ochrony Kolei (SOK).

Korzystając z lokalnej amnestii oddziałów ZZK 6 września 1946 roku ujawnił się „Orzeł” wraz z częścią podległych mu członków organizacji w liczbie około 33 w PUBP i Radomiu,

zdał broń (ok. 35 jednostek, 7 granatów, 12 karabinów ręcznych, 7 pistoletów krótkich i 12 automatów). Jednak po ujawnieniu się nadal pozostał dowódcą jednostki, podporządkowując sobie członków organizacji w części ujawnionych i nieujawnionych oraz przyjął do swojej jednostki wielu nowych członków z innych zgrupowań m.in. młodych ludzi, którzy nie byli poprzednio w organizacjach nielegalnych, w tym dezerterów z wojska, MO i SOK. Broń posiadali z kryjówek. Nie zdali jej w czasie ujawnienia i otrzymywali ją od dezerterów oraz wykradali z MO.

W okresie od września 1946 do marca 1947 „Orzeł” nie brał bezpośredniego udziału w walkach, lecz jako dowódca wspólnie z innymi, którzy byli na takim samym stanowisku, omawiał poszczególne akcje. W zależności od rodzaju akcji uzgadniali liczbę osób, mających wziąć w nich udział i rodzaj placówki, z której członkowie mają wyruszyć. „Orzeł” był poinformowany o wszystkich planowanych przez innych dowódców z jego rejonu akcjach, o posiadanej broni w magazynach, jej przechowywaniu, ukrywających się członkach organizacji oraz pomocnikach. Posiadał do swojej dyspozycji sieć łączniczek i łączników, którzy utrzymywali kontakty z organizacjami na terenie powiatu puławskiego i garwolińskiego m.in. z Marianem Bernaciakiem ps. „Orlik” i Władysławem Kozłowskim ps. „Orion”. W tym samym czasie oddział „Orla” brał udział w wielu przedsięwzięciach.

W dniu 22 lutego 1947 roku, kiedy ogłoszono ustawę o amnestii, Tadeusz Bednarski postanowił ujawnić się po raz drugi w marcu w PUBP w Radomiu. Po niedługim czasie zawarł związek małżeński z jedną ze swoich łączniczek Haliną Cecot i razem z nią wyjechał do Wrocławia. W 1948 r. nielegalnie opuścił Polskę, udając się do Francji skąd wyemigrował do Stanów Zjednoczonych.

BIBLIOGRAFIA:

S. Skwarek *Na wysuniętych posterunkach. W walce o władzę ludową na Kielecczyźnie (1944-1954)*, Warszawa 1977

Atlas polskiego podziemia niepodległościowego 1944-1956, red. R. Wnuk, S. Poleszak, Warszawa – Lublin 2007

Śmietanka-Kruszelnicki R., *Zbrojne podziemie poakowskie na Kielecczyźnie 1945-1947. Stan badań i problematyka badawcza*, „ZH WiN-u” nr 3-4: 1993.

Śmietanka-Kruszelnicki R., *Zbrojny opór niepodległościowy i antykomunistyczny w regionie radomskim po 1945 roku*, w: *Patriotyczna lekcja historii- czyn zbrojny żołnierzy Armii Krajowej w regionie radomskim. Materiały pokonferencyjne*, Radom 2009.

Śmietanka-Kruszelnicki R., *Zrzeszenie „Wolność i Niezawisłość” na Kielecczyźnie 1945-1948*, „ZH WiN-u”, nr 19-20:2003.

R. Śmietanka – Kruszelnicki, *Komendant „Zagończyk”. Z dziejów zbrojnego podziemia antykomunistycznego*, Warszawa 2000.

Atlas polskiego podziemia niepodległościowego 1944-1956, red. R. Wnuk, S. Poleszak, Warszawa-Lublin 2007.

B. Mucha, Oddział partyzancki WiN Stefana Nowackiego ps. „Zagóra” na terenie województwa kieleckiego w latach 1946-1948. Praca magisterska.